

Cumatay Şarşeyev

(1942)

Cumatay Şarşeyev, 17 Haziran 1942 tarihinde Çüy ilçesinin Akbeşim köyünde doğdu. 1959 yılında liseyi, 1969 yılında Kırgız Devlet Üniversitesinin Filoloji Fakültesini bitirdi.

Cumatay Şarşeyev'in eserleri 1960 yılından itibaren yayımlanmaya başladı. İlk kitabı, "Batperek"

adıyla 1967 yılında çıktı. Birçok uzun ve kısa hikaye ve denemeler kitabı yayımlandı. 1976 yılından beri Yazarlar Birliği üyesidir.

ESERLERİ: "Cüröktöğü Taktar (Kalteki Lekeler)" (1970); "Kataal Operatsiya (Zor Operasyon)" (1972); "Caşıl Darak (1979).

Hikaye

BİR SINDIRIM NAN / BİR PARÇA EKMEK

Karmış ketmenin çalkasınan kök çöpkö tuş keldi taştap, çoñ östöndün kırına oltura ketti. Can baştıgınan han alıp çıgıp, çelegindeki çalaptı çaykay kere cutup, çelekti kayra cerge koyo astıñkı erdinen kökürögünö tögülön çalaptın tagın alakanı menen sürtüp, anan köñülü caylangan sıñarı tee alıksa, cortkon celge çaypalıp turgan sarala egindin deñizine köz çaptırdı.

"Cakında bışkanı kalıptır, - dep oyloodu al. - Buyur-sa bıyıklısı sa mıktı bolot okşodu" - dedi ayagın ünün çıgara aytıp. Al talaada takay calgız cürgönünönbü, dayım uşintip özünçö oylonup, keede koburap ciber-genin baykap kalganında selt ete çoçup, kokus biröö ugup kaldıdı degençelik kılıp eleñdey kalat. Bul colu da oşentip tuş tarabın bir sıyra karanıp aldı.

Kün ısıp, çañkap turgan menen calañ suusunga kaniyet kılıp bolobu: tañ erteñden keçke ketmen çaap, kulak baylagan kişinin özögü karayıp ketpeybi. Tabiti tartpasa da nandan cep, kursakka "ayıl konduruş" gerek.

Karmış dandırğa bışkan kıpkızıl, cumşak nandın çetinen bir sındırım oozuna salıp, özünçö bir kızıktaay mülcüñdöp, kudum ele tişinen biri da kalbay kalgan abışka kebetelenip çaynap kiret. Kımtıp algansıp aldıñkı erdi cakşılıktuu çaynatpay mayda kükümdör tüşüp, kalñ çöp-tün arasına siñip ketip, kurt-kumurskalarga cem bolot...

Ayıldı Karmış attuudan eköö. Biri kolunan köörü tögülön çıgaç usta. Al tüz ösüp kelatkan kara çıgaçtı da tegerek kılıp iyip baylap koyup, kiyin soñ bolgondo oşondon arabaga döñgölök casayt. Ayıldıaştarı anı "Usta Karmış" dep atıktırıp ciberişken. Al emi bul Karmıştı takay sugatçılıkta cürsö da "Sugatçı Karmış" emes, "Carık ooz Karmış" dep koyuşat. Özünün közünçö mintip aytışpaganı menen kee biröölör közü cok cerge takay uşinterin Karmış da cakşı bilet.

...Anda soguşun kızuu uçuru - 1942 - cıl bolçu. Karmıştardın deviziyası "N" kıştagin cañı ele eelegen. Eki cak teñ çabuulga ötüünün öñütün küttüp, kündürtündür kıraakılıkların boşoñdotuşpayt.

Eki kün udaası menen terebel tıncıp, mıltık ünü çıkpay, uşu tapta soguş cürböy ele, bir-eki kün murd-abolup ötkön karmaşuular kılıt etip közgö körünüp,

Karmış çapasını sırtüstü şeklinde yeşil otların üzerine rasgele fırlattı ve büyük kanalın kenarına oturdu. Yanındaki heybesinden ekmek çıkardı, küçük kovasında bulunan ayrıntı çalkalayarak gerile gerile yuttu ve kovayı tekrar yere bıraktı. Alt dudağından aşağıya doğru dökülen ayrıntı avuç içiyle sildi sonra biraz rahatlamış gibi ta uzağa, hafifçe esen yelle sallanan sarı ekin denizine göz gezdirdi.

"Yakında yeşerecek - diye düşündü o. - Nasip olursa bu yılki ürün de çok iyi olacağına benziyor" dedi sesini biraz daha yükselterek. O arazide sürekli yalnız olduğundan mıdır bilinmez daima böyle kendi kendine düşünür; bazen de konuştuğunu fark edince birden irkilir, birileri duydu mu acaba diye şaşkınlıkla etrafına bakınırdı. Bu seferde yine aynı şekilde etrafına bir süre bakındı.

Havalar iyice ısınıp yakıyorsa da sadece susuzluğu giderecek şeyler yeterli olur mu? Tan vaktinden akşama kadar çapa vurup, işi bitirmeye kararlı adamın karnı acıkmaz mı? Canı pek istemese de ekmekten ziyip karna "köy kondurmak" gerek.

Karmış, tandırda pişmiş kıpkızıl, yumuşak ekmeğin kenarından bir parça ağzına attı, komik bir şekilde, sanki bir tane bile dişi kalmayan ihtiyar gibi çiğnemeye başladı. Alt dudağı sıkılmış gibi iyice çiğnemesine engel oluyor, ufak parçaları düşüyor, gür otların arasına düşüp kayboluyor ve karıncalara yem oluyordu.

Köyde Karmış adlı iki kişi var. Biri elinden hüneri dökülen ağaç ustası. O dümdüz büyüyen ağacı bile daire şekline getirip bağlar, sonra büyüyünce o ağaçtan tekerlek yapar. Köylüleri ona "Usta Karmış" derler. Diğer Karmış'ı ise sürekli sulama işi ile uğraşsa da "Suvarıcı Karmış" değil de, "Yarık ağızlı Karmış" diye çağırırlar. Yüzüne karşı böyle demeseler de bazıları onun olmadığı yerde böyle dediklerini Karmış da çok iyi biliyordu.

... O zamanlar, savaşın en kızıştığı zamanlar; 1942'li yıllar. Karmışların tümeni "N" köyüne daha yeni gelmişlerdi. İki taraf da saldırıya geçmenin en uygun zamanını kolluyor; gece gündüz tetikte bekliyorlardı.

İki gün boyunca her taraf sessizliğe gömülmüş, silah sesleri kesilmiş, sanki şu anda savaş sürmüyormuş gibi, sanki birkaç gün önce olmuş mücadeleler bir göze

kayra daroo almaşılıp ketken tuş sımalı bolup kaldı. Çakan kıştaktın çöyrösü bütündöy kılıkdagan buuday talaası. Tıl cakka cönötülüp catkan uşul kıştaktı-nadamdarının arabalarının kıldırıttagan dooşuna, sarala buuday arasınan çıkkan çegirtkelerdin ündörü koşul-taşıl. Arabalarındın birinde enesinin aldında olturgan bala koluna bekem karmap algan bir sındırım nanın kündögüsündöy beykapar cey albaganınanbı, ce başk-agabı, aytor ıylap barattı. Bul körünüştü beritede turgan Karmış oşol avtomatın kökürögünö asıngan kalıbında köpkö uzata karap turdu.

Oşol kün Karmıştın esinde tübölük kaldı. Tuş cañı oop, beşimge cakındap kalgan maalda duşman çabuulun baştadı. İri aldıda ar kay cerde kararıp, tumşugu menen cer çelgen doñuzdarday bolup buudayı señselgen sarı meykindi tebelep tankılar kaptap kelattı. Alı bolso da tankılardı eerçigen duşmandın cöo askerlerinin kaskalarının küngö çağılışa kalganı körünüp turat.

- Demidov, sol kanatka! Eremeyev, oñ kanatka! - dep buyurdu Komdiv.

- Kalganıbız negizgi çabuuldu tosobuz.

- Carayt, coldoş Komdiv!

- Carayt!

Kıştak çetinde tranşeyalarda bugup, kelatkan duş-mandarga közdörünün çarın çigara, tişterin kıcırata karaşıp, koldorundagı tankığa karşı granataların mıcıgıp salçıday sığa karmaşıp, Karmıştın mekendeşteri çatıştı.

Karmış tranşeyadan başın etiyat kötörüp, kelatkan karaandardı cıyırma çaktığa bolcodu. Katuu ıldamdıka budaydı capıra tepsep kelatkan tankılardan ulam Kar-mıştın cürögü bir mertebe şuu dey tüşüp, közdörün irmep aldı. Birok oşol zaman köz aldına aligi arabadagı kolunda bir sındırım nanı bar ıylap baraktan bala kele kalıp, Karmışka tankılar oşol balanın kolundagı nanın tebelep kelatkanga okşop tuyuldu. Uşu tapta gana al duşmanga çındap kıcırlandı.

- Atkıla!

Arttan uşunday buyruk çigarı menen arañ çıdap turuşkan cookerler tuş-tuştan ok caadırap kiriştı. Cakındap kirip kelgen tankılardın törtöo oşol zamat calbırttap, andan tüşkön oton eki kündön beri memirep çaynalıp turgan buuday örttönö baştadı. Buga Karmıştın zeeni keyigeni menen azır kolunan emne kelmek? Ok zuuldap kulak tüptön uçup catkan cagdayda ordunan tura kalıp örttü öçürüşkö dalalat kılmak bele? Obolu duşmandın özün cok kılıu maksatı turbaybı?

Añgıça oñ cana sol kanattardagı Demidov menen Eremeyevdin cookerlerinin "uraalagan" ündörü cer düñgürötüp, beri süñgüp kirgen duşmandın art cagınan kısıp kirdi ele, faşistter şaşılış türdö ketençiktep, kurçoodon çıguunun aylasın izdep, ar kay cerge calbırttap küygön tankasın, beşten ondon asker ölügün taştap kaysalap kaldı. Dal uşul uçurda duşmandın negizgi

görünüp derhal kaybolan düş gibi olmuştı. Küçücük köyün etrafı tamamen ekin tarlasıydı. Cephe gerisine gönderilmekte olan bu köyün insanların arabalarının çıkardığı gıcırtilara, sarı buğdaylar arasından çıkan çekirgelerin sesleri karışmıştı. Arabaların birinde annesinin kucağında oturan çocuk; elinde sıkıca tuttuğu bir parça ekmeğini her günkü gibi huzur içinde yiye-memesinden mi yoksa başka bir şey yüzünden mi; sözün kısası ağlayarak gidiyordu. Bu görünüşe, beri tarafta duran Karmış, otomatik silahını göğsüne çaprazlamış halde uzun süre baktı...

O gün Karmış'ın aklında sonsuza dek kaldı. Öğle vakti biraz geçip ikindiye yakın bir zaman düşman saldırısı başladı. Herkesten önde her taraftan karaltıları görünüp burun kısımlarıyla toprağı eşeyen domuzlar gibi buğdayı dalgalanan sarı sahayı çiğneyerek tanklar ilerlemekteydi. Uzak da olsa tankları takip eden düşmanın piyadelerinin çelik başlıklarının güneşte parıldamaları görünüyordu.

- Demidov, sol kanada! Eremeyev, sağ kanada! - diye emretti Komdiv. - Kalanımız asıl saldırıyı karşılay-acağız.

- Emredersiniz, yoldaş Komdiv!

- Emredersiniz!

Köyün sınırında, siperlerde, gelmekte olan düşmanlara karşı, bütün hiddet ve nefretleriyle, dişlerini gıcırdatarak bekliyorlardı. Tanka karşı kullanacakları bombaları elleriyle sıkıca kavramış halde Karmış'ın vatandaşları yatıyordu.

Karmış siperden dikkatlice başını kaldırıp, gelmekte olan karaltıların yirmi kadar olduklarını tahmin etti. Süratle ilerlemekte olan tanklardan dolayı Karmış'ın yüreği bir an ürperdi, gözlerini kapadı. Ama işte tam bu anda gözlerinin önüne o arabada elinde bir parça ekmeğin ve ağlayan çocuk geldi. Tanklar o çocuğun elindeki ekmeği çiğneyerek geliyormuş gibi göründü. Düşmana olan kini bir kat daha arttı o an.

- Vurun!

Arkadan böyle bir emir duyulur duyulmaz, sabırsızlıkla bekleyen askerler dört bir yandan kurşun yağdırdılar. Yaklaşan tankların dördü o an alev aldı, onlardan kopan ateşten iki gündür usulca rüzgârda dalgalanıp duran buğdaylar yanmaya başladı. Buna Karmış her ne kadar sinirlenmiş olsa da şu anda elinden ne gelebilirdi ki? Kurşunlar kulakların dibinden vınlayarak geçerken kalkıp ateşi söndürmeye mi kalkışacaktı? Öncelik düşmanı yok etmek değil miydi?

O esnada sol ve sağ kanattaki Demidov ile Eremeyev'in askerlerinin "naralar atan" sesleri yeri titreterek, ilerlemekte olan düşmanın arkasından saldırdığı an, faşistler aceleyle geri çekildi ve kuşatmaya yarmanın çaresini aradılar. Her yerde alev alev yanan tanklarını, beşer onar ölüsünü bırakarak dağılmaya başladılar. Tam bu sırada düşmanın asıl saldırısı-

çabuuluna kökürök toskon askerler kuraldarınan ok töğüşüp, "ura!" degen urandı meder tutup calpı çabuulga ötüştü. Alardın arasında duşmandın soñunan saya tüşüp kubalap Karmış da baratat.

Askerlerdin "ura-a!" degen ündörünün soñu "a-a-a" dep barıp basañdadı. Emi terebel kayradan murdağı kalıbına kelip tınç alğanı menen aligi buodayı elge ırgalğan sarı talaa beti örttöngön tankılardın budaydın tütününö tolo çıkkın. Askerdin kay biri oşol duşmandı ceksen kılğan cerine birtike kıyşaya kalıp demin basıp, bir daarlardı oromo tamekiden kere sorup, emeleki bolgon soğuştun izi-küyüp catkan talaanı karap catışsa, dağı birerleri ar kaysı ceri örtönüp catkan budaydı ötüktörü menen tebelep, bolboso kol küröktörü menen topurak seep, çıpkılap öçürüp cürüşkön arttağı atayın podrazdeleniyenin saldattarının kıymılına, köz aldılarında örttönüp catkan danga candarı açışa karaşat. Çıdabagan cookerlerdin kee biri ört öçürüülörgö çarçagandarına karabay, dem aluu ubağı az bolso da caramdaşıp cüröt. Karmış da oşolor menen. Oşonçn köp cerdegi budaydı toluk saktap kalış kayda? Tankılardan alısıraak cagin tigil örttöngön tarabınan cerdi kol küröktör menen kazıp arıkça casap catışıp eptep ot ciberbey kalıştı.

Ört öçürüügö katışkandar tınıguuga oturuşkanda küügüm kire cazdap kalgan.

- Ey, cerdeş! Me, munu cey tur, çarçadıñ go - dedi birö kaptalga akırın nukup.

Karmıştın oyuna ar türkün nerseler kelip, kıyalı menen kırdı kıldırıp olturgan. Obolu tigi coldoşuna tüşünböğöndöy ünsüz bir karap alıp, anan barıp anın kolundadı bir sındırım nan ekenin baykap, açığa tüşkөнүн sezdi: nandı oşol boydon bir sugunup ciberçüdöy niyette bolso da şaşpay, oşonun daamin dal budaydın arasında olturup tatıgısı, soğuş ortosundadı az da bolso köptöy körüngön tınıguu mezigilin irakattanuu menen ötkörgüsü keldi. Tiştebey catıp nandı murduna cakındatıp, cagımduu cıtın iskedı. Anan şilekeyin kult ettire cutup, nandı oozuna alpardı ele, astıñkı erdi tız etip sızdap, Karmış nan cebey ele oozuna iyne salıp catkandı day bolo tüşüp, emi emne bolup ketkenine oylonup ülgürböğön boydon boş kolu menen erdin sıypalap, "İ-i" dep bir ontop aldı da, aligi bir sındırım nanın kolunan tüşürüp, çalkasınan ketti.

- Oy, cerdeş! Emne boldu saga, ıya? - deşip koldorundadı nandarın ali cep bütö elek canındadı coldoştoru üstünö üyrülö tüştü. Birok, Karmış coop bergen cok...

Karmış gospitaldadı operatsiyadan kiyyin dağı bir topko esine toluk kele albadı. Kezek-kezek cöölönüp:

- Balanın nanına tiybegile, şümşüktör! Bir sındırım nan! Nan! - dep barıp, anan kayra:

- Baarı küyüp ketmek boldu! Öçürgülö... öçür! - dep ontolop, tegereginin baarısı calın bolgonsup sezilip, biröölör kolu-butun tañıp, oozuna çüpürök şıkap koygondoy dumugup, can teri kelip çabalaktayt.

na göğüs geren askerler silahlarından kurşunlar yağdırıp, "Hurra!" naraları ile kendilerine moral bularak genel saldırıya geçtiler. Bunların arasında duşmanın peşinden gölge gibi takip eden Karmış da vardı.

Askerlerin "Hurra!" seslerinin sonu "aaa" diyerek sonlandı. Artık etraf yeniden eski sükunetine kavuşmuş olsa, deminki buğdayı rüzgârla dalgalanan sarı sahanın yüzü yanan tankların, buğdayın dumanyla dolmuştu. Askerlerin bazıları duşmanı yok etmek yerine biraz durarak dinlenip bazıları da sigara sararak içerek demin olan savaşın izleri; yanmakta olan tarlaları seyrediyordu. Bazıları ise her tarafı yanmakta olan buğdayları çizmeleri ile çığnıyor ya da küçük küreklerle üzerilerine toprak atıyor; eline geçirdiği çalı çırpımlarla vurarak söndürmekle uğraşan gerideki özel birliğin askerlerinin hareketine, gözlerinin önünde yanmakta olan ürünlere üzüntüyle bakıyorlardı. Dayanamayan askerlerin bazıları ise yangını söndürmekle uğraşanlara, dinlenmek için her ne kadar az vakitleri olduğunu bilseler de yine de yorgunluklarına aldırmadan yardım ediyorlardı. Karmış da onlarlaydı. O kadar büyük bir araziye yayılmış ekinlerin tümünü kurtarmak ne mümkün. Tanklardan biraz ötede olan taraflarını, yanmakta olan tarafından başlayıp toprağını kürekle kazarak yaptıkları ark sayesinde ateş diğer taraflara sıçramadı.

Yangın söndürmeye katılanlar dinlenmeye oturdularında karanlık çökmek üzereydi.

- Ee, hemşeri! Al, bunu yiye dur, yoruldun ya, - dedi biri yavaşça sırtını dokundu.

Karmış'tan kafasında bin bir düşünce vardı, düşünceleriyle dünyayı dolaşıyordu. Öncediger arkadaşını anlamamış gibi sessizce baktı sonra onun elindeki bir parça ekme olduğunu fark etti ve acıktığını hissetti. Ekmeği o haliyle ağzına atmaya niyetlendiyse de acele davranmadı, onun tadını tam da buğdayların arasında otururken tatmak, savaş esnasında az da olsa çok gibi görünen dinlenme anını, huzur içinde geçirmek istedi. Dişlemeden ekmeği burnuna yaklaştırdı, mis gibi kokusunun kokladı. Sonra ağzının suyunu yuttu, ekmeği ağzına götürdüğü an, alt dudadı sızladı, Karmış ekme değil de sanki azına iğne koyuyormuş gibi oldu, ne olduğunu anlamadan boş eliyle dudaklarını sıvazladı ve bir kez "aahh" dedi, elindeki ekmeği düştü ve kendisi sırtüstü devrildi.

- Hey, hemşeri! Ne oldu sana? - diyerek ellerindeki ekmeğini daha yiyip bitirmemiş olan, yanındaki yoldaşları başına üşüştüler. Fakat Karmış cevap vermedi.

Karmış hastanedeki ameliyattan sonra bile birkaç gün tam olarak kendine gelemedi. Ara sıra sayıklanıyordu;

- Çocuğun ekmeğine dokunmayın, kalleşler! Bir parça ekme! Ekme! Diye bağılıyor sonra tekrar;

- Hepsi yanacak! Söndürün... Söndür! - diye sayıklayarak, her yanını alevler sarmış gibi, birileri ellerini, kollarını bağlayıp ağzına bir şeyler tıkamış gibi nefes almakta güçlük çekiyor, kan ter içinde kalıyordu.

Vraçtar Karmışka oozun tañgan dakini alıp taştan- gança süylöögö tıyuu salıştı. Suroolorgo baş çaykap, ce iykep coop kaytarat. İçindeki kıcalattığı aşınıp, duduk nemedan beter şıptı tiktep cata bergenden ayabay tacadı.

Eegin ulam sıypalap karmap körsö bütün sıyak- tanat. Sızdap oorugandan başka eçtemesi bilinbeyt. "Bugaçeyin kança cattım eken? Eger eki-üç kün catsam anda maga tamaktı kantip berip catıştı eken? Kursagım dele açkan kebetede emes. Kanday bolup ketti?"

Oylogonu menen bul oyunun müdöösünö çıga albayt. Keede, erige tüşkündö başın kötörüp palatadagılardı kıldırata karayt. Carımısı özünö okşogon soguştun caratınan capa çekkender: kerebetke cetkirbey butun asıp koygondor, beti-başı büt boydon dakilenip, öñünön kim ekeni bilinbegen, baldak menen butu caradar kanattuuça sekire baksan, öñü ker sarı tartıp, dartı kayesinde ekeni belgisizder, çıkanığı menen koşo şakşaktalıp, tikelenip, kolu cogoru karap mancaları bögülgöndör...

Bulardı ulam karagan sayın Karmıştın közdörü karañgılap, özün koyorgo cer tappay tutalanıp, tişterin kıcıratayın dese aga çaması kelbey ontop, kayradan bölök oygo alakıp özünün uşul kudretin ceñgisi, bir çeti unutkargısı kelet...

Karmış soguştan aylına caydın carkırgan bir künündö kayttı. Oşol künü da kıştak çetindegi kalıñ öskön buuday sargara tartıp, cortkon sızırımga şuudurun aytıp, ne bir sonun körünüş köz aldında cadırap turgan eken. Saamga köz irmebey çöyösünö aylandıra moku- mun kandırıp karadı. "Buyursa bul buudaylar bizdin bal- dardın, özübüzdün tınç olturup cey turgan nasibimiz bolor, ded, ulutunup. - Ösö ber, altın buuday, altın daniñdı bere ber".

Anan bir baş budaydı culup alıp, etiyattık menen uşalap, sapırıp turup oozuna ekçedi. Birok dandın teñi carık erdinen cerge kuladı. Munu Karmış özü da karabay turup sezse da, etibarga algan çok. Al aylana, uşul señselgen sarı deñizge esen kaytkanına kubandı. S

Al künü ayıldın beldüü azamattarının dağı biri aylanıp öz turuna kondu deşip, Karmıştın ayıldeşarı üyünün kaalgasın tındırbay, biröölörü çekeleri carıla süyünüp, dağı birerleri özdörünün bülösünün, nan taap berçü kişisinin kaytpay kalganın eskerişip ıylap degendey, opur-topur menen karşı alışkan...

Emi andan beri dal uşunday egindüü talaanın ısık cayın, kırmanga dan batpagan berekelüü küzün Karmış cıyırma beş cıldan beri karay takay körüp, al tursun oşol sarı talaanı aralap, anın izi kalbagan cer da az. Künügö aylanasındağı egin deñizine köz cosun uzata karap, aligi sogušta küygön buudaylardı, özünün caradar bolgonun,

Doktorlar, Karmış'a ağızını sardıkları sargıları çıkarılıncaya dek konuşma yasağı getirdiler. Sorulara başını sallayarak, ya da başını eğerek cevap veriyordu. İçindeki sıkıntısı gittikçe artıyordu ve dilsiz birinden farksız, sürekli tavana bakmaktan bıkmıştı.

Çenesini sürekli yoklayarak kontrol etti, sağlam ve tam gibiydi. Sızlayıp ağrımından başka hiçbir şeyi belli olmuyordu. "Şimdiye dek ne kadar yattım acaba? Eğer iki, üç gün yattıysam bana nasıl yemek yedirdiler? Karnum da acıkmuşa benzemiyor. Nasıl oldu?"

Ne kadar düşünürse düşünsün bir türlü sonuca varamıyordu. Bazen, sıkıldığında başını kaldırarak hasta koğuşuna göz gezdiriyordu. Yarıyı kendisi ben- zeyen savaşta yaralanıp acı çekenler; yatağa değmesin diye ayağı asılı olanlar; başı gözü tamamen sargılarla sarılmış, kim olduğu belli olmayanlar; ayağından yarası olan ve yaralı bir kanatlı gibi zıplayarak koltuk değnek- leriyle yürümeye çalışanlar; beti benzi solmuş, yarasının nerede olduğu bilinmeyenler, dirseği ile birlikte alçıya alınmış, dimdik yukarıya kalkık bir şekilde parmakları bükülmüş olanlar...

Bunlara baktıkça Karmış'ın gözleri kararıyor; ken- dini nereye koyacağını şaşırıyor; dişlerini gıcırdatmak istese de buna gücü yetmiyordu. Yeniden başka düşüncelerle oyalanıp kendisinin bu kudretini yenmek ya da unutmak istedi.

Karmış savaşta yazın güzel bir gününde döndü. O gün de köyün sınırındaki, gür yeşermiş buğday tarlaları sararmış, hafif esen rüzgâra sesini katarak, muhteşem bir görüntü oluşturuyorlardı. Gözlerini hiç kırpmadan etrafına uzun uzun hevesi kanıncaya kadar baktı. "İnşallah bu buğdaylar bizim çocukların, bizim huzur içinde yiyeceğimiz kismetimiz olur, - dedi yutkunarak. - Yeşer, altın buğday, altın tanelerini veriver".

Sonra bir buğday başağını kopardı, dikkatle ufal- adı, savurdu ve ağızına attı. Ama buğday tanesinin yarısı yarık dudaklarından yere düştü. Bu durumu hiç bak- madan anlamış olsa da, Karmış önemsemedi. O çevre, şu dalgalanan sarı denize, sağ salim döndüğüne sevindi.

O gün, köyün tanınmış delikanlılarından biri yine kendi doğduğu yuvasına döndü deyip Karmış'ın köylü- leri evinin kapısını bir an bile boş bırakmadı. Kiminin sevinçten içi içine sığmıyor; başka birileri kendi ailelerinin, eve ekmek getirecek kişinin geri dönmemesi- ni hatırlayarak ağlıyordu. İşte bu karma karışık hal içerisinde karşılaşmışlardı...

Artık o günden bu yana tam şu anki gibi ekin tar- lalarının sıcak yerini, harmana ekinlerin sığmadığı bereketli güzünü Karmış yirmi beş yıldan beri sürekli görmüş, üstelik o sarı tarlayı aralamış, onun ayak izlerinin olmadığı yer yok gibiydi. Her gün etrafındaki ekin denizine göz gezdiriyor; savaşta yanan buğdayları, yaralanmasını, arabanın üzerinde bir parça ekmeğini

arabanın üstündö bir sındırım nanın cey albay ıylap baratkan kiçinekey balanı esteyt. Könümüş bolup kalganınanbı, ar künü tüştö cey turgan nanınan bir sındırım alıp, kayra baştıgına salıp koyot. Mümkün anı tüştön kiyin bir çaynap özök calgaybı dep oyloşop...

Bul colu da Karmış uşular cönündö oylop, özünçö kupuya ekseri, anan suusunun kandırıp alıp, ketmenin ala ordunan turup ısıp kalgan rezina ötüğün kiydi.

Oşentip takay iştelüüçü könümüş işi kayradan ulanlat. Kişi boyu biyik buuday arasınan ulam "çulp-çulp" etken ün çıkarıp, egindi kıygaçınan aralap ketken arıktın ulam merçemdüü cerinen kulak açıp, al cerge suu cañı cete baştaganda murdağı cerdin alasin terip, andan arı kulak kubalap kete beret. Kaçan gana kıpkızıl kün too baştarına, meykin üstünökırkı kızılığın nurun sebe baştaganda Karmış suunu çoñ östöngö burup ciberip, koygon cerinen can baştıgın ala, cılma saptuu kalıñ ketmenin iyinine salıp, talaa colunun çañın rezina ötüğü menen burtuldata keçip, kadamın kere şiltep ayılga bet alat.

Zor iynindegi atayın casatkan uñgulu ketmeni aga soyulçada sezilbey, oşol arışının küüsü menen üyünö ulam cakındayt.

- Ata-a! - degen içke ün çıgat sol tarabıman.

- İ-ov!- Karmış daroo ketmenin cerge koyup oşol cakka burulup, uyun üygö aydap kelip koyup, atasının kelişin arıkka çaşınıp alıp kütüp olturan kiçüü balasının öz moynuna asılışın kütüp, közdörün cumup, kuçağın cayıp tize bügö oltura ketet.

- Ooba saga! Sen közüñdü kalp cumduñ. Antseñ barbaym.

- Mına bekem cumdum. Çurka, uulum!

Kencesi cügürp kelip keçke iştep çarçagan alp denelüü atasının kuçağına küü menen urunganda, al daroo tak kötörüp, bir top ubakıttan beri körböy kusa bolup kalgansıp aç közdük menen çopuldatıp, anan barıp baştıgına kol salıp, aligi künügö alıp kelip cürüüçü bir sındırım nanın koluna karmatat. Uulu da koluna tiy-eri menen düynödö mından daamduu eç nesre coktoy çetinen üzö iştep, özgöçö tekeber menen balçañdata çaynap kiret. Bul könümüş uuluna çağıp kalganbı, al dağı kündö kaytalap:

- Ata, erteñ da apkelesiñbi? - dep kalat.

Atasının da aga bere cürçü coobu dayın:

- Sözsüz apkelem, balam. Cer turganda, adamdar turganda nandan öksü bolboysuñ, karaldım.

Yiyemediği için ağlayarak giden küçük çocuğu hatırlıyordu. Alışkanlıktan mıdır her gün öğlen yiyeceği ekmeğinden bir parça koparır; tekrar heybesine koyardı. Belki de onu öğleden sonra açlığının gidermek için bir lokma olarak yer diye düşünüyorlardı...

Bu sefer de yine bunlar hakkında düşündü Karmış. Özellikle hatırlayıp sonra susuzluğunu kandırdı. Çapasının alıp yerinden kalktı ve ısınmış olan lastik çizmelerini giydi.

Böylece sürekli yapılması gereken rutin işi yeniden başlayıp devam ederdi. Bir insan boyu kadar yükselmiş buğdayların arasından ha bire "çulp-çulp" su sesi çıkararak ekini kavis çizerek aralayan arkın bazı yerlerinden yol açıyor; oraya su daha yeni ulaşmaya başlayınca, önceki yerleri düzliyor ve bu şekilde arkada yol açma işi sürüp gidiyordu. Ne zaman kıpkızıl güneş dağ başlarına, etrafa yavaşça kızılımsı ışığını serpiştirmeye başlayınca, Karmış suyu büyük sulama kanalına çevirdi. Bıraktığı yerden heybesini alarak, pürüzsüz, kalın saplı çapasını omzuna attı, arazi yolunun tozunu lastik çizmesiyle çiğneyerek geçti, adımlarını büyük büyük atarak köye yöneldi.

Kocaman omzundaki özel olarak yaptırdığı delikli çapası, ona sopa kadar bile hissedilmiyordu, o adımlarının hızıyla evine gittikçe yaklaşıyordu.

- Baba-a! - diyen tiz bir ses çıktı sol tarafından.

- Hu! - Karmış hemen çapasını yere bırakıp o tarafa döndü, ineğini eve getirip babasının dönüşünü, arkın içine saklanarak bekleyen küçük çocuğunun, boynuna sarılmasını bekleyip, gözlerini yumup, ellerini açarak, dizlerinin üstüne çökmüş halde bekledi.

- Evet sana! Sen gözlerini yalandan kapattın. Böyle yaparsan gitmem.

- İşte, sıkıca kapattım. Koş oğlum!

Ufaklığı koşarak gelip akşama karada çalışmaktan yorulmuş sağlam vücutlu babasının kucığına hızla çarpınca, o hemen dimdik kaldı. Uzun zamandır görmemiş, özlemiş gibi aç gözlülükle şapırdatarak öptü. Sonra gidip heybesine elini daldırdı, her gün getirdiği bir parça ekmeğini eline tutuşturdu. Oğlu da eline değer değmez dünyada bundan tatlı hiçbir şey yokmuş gibi bir kenarından dişleyerek kopardı, özel bir hazla çiğnemeye başladı. Bu alışkanlık oğlunun da hoşuna mı gitmişti, o da her gün tekrar tekrar;

- Baba, yarın da getirecek misin? - derdi.

Babasının da ona vereceği cevap belli:

- Kesinlikle getireceğim oğlum. Dünya var oldukça, insanlar var oldukça, ekmeğin yokluğunu çekmeyeceksin yavrum.